

Texten är automatiskt genererad. Vi har i nuläget endast möjlighet att erbjuda transkriberingar i obearbetad form.

Sverige är bland de främsta i världen på ekologisk produktion. Det innebär en långsiktig och hållbar process från jordtill bord. Oftast är de ekologiska lantbrukarna både yngre och har större gårdar än lantbrukare med konventionell produktion. Så vad är det som får unga bönder att välja eko? Vad krävs för att de ska kunna fortsätta? Och vad tänker de om framtiden när det krisar både ekonomiskt och klimatmässigt? Välkomna till podden Landet. En podd som produceras av Landsbyggsnätverket med mig Sandra Neergaard-Petersen. I panelen idag har jag Ida Lind, expert inom marknad och hållbarhet på organisationen Ekologiska Lantbrukarna. Hej hej hej! Vi har också med oss Frida Thomsson, växtodlingsrådgivare på Hushållningssällskapet och lantbrukare på Mickelgård på Gotland. Hej hej och vi har också med oss Marcus Lundmark, ekologisk lantbrukare strax utanför Kristianstad. Hej Marcus! Hej! Ida, Du som jobbar på organisationen Ekologiska lantbrukare vill du berätta i breda drag hur ser produktionen av ekologiskt ut i Sverige idag? Ungefär 20 procent av åkermarken är ekologisk, så var femte hektar kan man säga brukas ekologiskt i Sverige.

Och det är ...det jag ska... Det ser lite olika ut i olika län. Hur mycket eko- produktion som finns. Det största eko-länet är Jämtland. Men så har vi också Värmland och Gävleborgs län som kommer ganska nära inpå. Och precis som du sa i början så kan man se att generellt så är eko- gårdarna lite större än de konventionella gårdarna och att snittåldern på eko-lantbrukarna är lite yngre och det varierar vilken typ av produktion man har. Men jag skulle säga att det vanligaste är någon typ av husdjurskötsel, alltså att man harframförallt nötdjur av något slag men även andra djur och då i kombination med växtodling. Den vanligaste gården är de här kombinationsgårdarna som har både växtodling och djur på samma gård. Vi har ju två lantbrukare med så tänkte fråga hur ser er produktion ut? Vad är det ni producerar? Vi kan börja med Marcus.

Vi producerar både griskött, nötkött, frukt och grönsaker

som vi idag säljer och sen producerar vi en stormängd miljönytta också i form av biologisk mångfald, kol-lagring och alla de här bieffekterna eller primära effekterna. Och det kan man ju vända på hur man ser det.

Och Frida. Vad producerar ni på er gård?

Vi har växtodling först och främst så vi har mycket baljväxter, linser och ärtor och bönor till humankonsumtion.

Sen har jag lite jordgubbar och sedan har vi potatis och lite spannmål i övrigt och sen några grisar också. Så lite gris köttmen väldigt låg produktion där. Och varför blev det just ekologiskt som ni har valt att producera? Asså för mig var det ju väldigt självklart just för att mina föräldrar varit KRAV-certifierade sen -89 så de har ju varit med i svängen väldigt länge så det känns självklart att fortsätta i samma bana. Jag hade inte kunna stått för produkterna om jag hade valt konventionellt. Ida, skulle du säga att Frida och Marcus är de typiska eko-bönderna? Följer de statistiken eller hur ser den ut? Jag skulle tro att både Frida och Marcus har kanske lite mer diversifierade verksamheter och lite fler olika typer av grödor och produktionsformer än vad den klassiska statistiska eko-bonden om vi kan kalla det. Och Frida och Marcus här kommer ju från gårdar själva och har varit involverad i föräldrarnas verksamhet och så där kanske. Men om man kollar på många andra så tror jag det är så att man väljer många som har valt att bli eko i samband med ett generationsskifte

när man ändå ska skifta gården. Man ska satsa på någonting nytt, man kanske ska bygga om man kanske vill investera och då har det nog varit ganska naturligt för många att det i samband med ett sådant skifte som man väljer att certifiera sig. Därför tror jag också att många eko-gårdar är lite större också. Att certifiera sig är ju ett arbete i sig att välja att följa fler regler än vad man måste ha, fler kontroller och så där som sker på gården. Det tar ju tid och engagemang och därför tror jag det är fler så kallade heltids- lantbrukare som väljer att certifiera sig. Gårdarna är lite större, det är inte lika många vad man kanske kan kalla hobbyverksamhet eller sidoproduktion som väljer att certifiera sig. Så det är den stora skillnaden mellan eko och konventionellt på storleken på gårdarna. Så.

Får jag ställa en fråga som jag är nyfiken på? Till Frida och Marcus Ja, varsågod. Ni är ju andra generationens ekologlantbrukare. Tror ni att det är skillnad för er som driver ekologproduktionen vidare? Eller om man kollar på era föräldrar som ställde om de hade det annorlunda, om de fick möta andra värderingar och så där i bygden än vad ni får?

Ja, jag tror mina fick verkligen att de var helt galna som ändrade, för det var ju nästan precis när KRAV eller Ekologiska Lantbrukarna startade någonstans. Då var det verkligen där. Jaha, vad är det för någonting? Det var ju ett odlingsalternativ eller vad det kallades för, så då var det skillnad än vad det är nu. Nu är det ju helt andra tankesätt. Alla är ute öppnare för nya saker generellt.

Jag kan nog bara instämma att jag tror att det var skillnad när mina föräldrar började med ekologisk produktion i liten skala på 90-talet jämfört med idag och lantbruket har förändrats i stort. Vi är mer lönsamhetsinriktade. Det är större enheter idag än det var tidigare. Så generellt så har man nog en annan syn på lantbruk, på gott och ont. Men jag tror att jag har det lättare än vad de hade. Intressant att höra. Jag kan tänka mig att det ser ganska olika ut i olika delar av landet och att det fortfarande finns unga nystartade lantbrukare som möter liknande saker som era föräldrar gjorde. Samtidigt så finns det de som inte alls har sammansättningar. Det är skillnad, ja. Ida. Varför behöver Sverige fler ekobönder?

Det är ju för alla de mervärdena kommer med produktionen, till exempel att det blir högre biologisk mångfald på en ekologisk gård.

Generellt blir det mer kolinlagring i jordar också på ekologisk avväxtföljder och så där. Eko i sig bidrar till en mängd olika typer av positiva effekter i samhället. Därför utvärderar vi också flera av våra miljömål, till exempel mot ekologisk produktion. Att man ser hur gården för miljömålen? Då ser man hur går det för den ekologiska odlingen i Sverige? Därför för alla de här mervärdena så att

djurvälfärd, till exempel djuren får större yta att röra sig på och det tillsammans med hela det här. Man kan se det som en schweizisk armékniv. Det finns många lösningar till en mängd olika typer av hållbarhetsproblem som vi har. Därför har vi satt mål både i Sverige på att det ska vara 30 procent ekologisk jordbruksmark till 2030 och det finns också mål på EU nivå. 25 procent eko i hela EU till 2030 och ett väldigt viktigt

verktygför de olika miljöproblemen vi har. Kanske framför allt om vi kollar på att den biologiska mångfalden minskar och att det blir mer gifter i våra miljöer. Där har ju verkligen EKO en väldigt stark fördel.

Stark fördel. Men vi kanske behöver fler ekobönder då? Vad är det du tror kan motivera fler att ställa om eller starta ekologiskt lantbruk? Men jag tror väl att man lockas av känslan av att man verkligen gör mer för miljön. Att man blir extrastolt över att det man gör verkligen bidrar till mer biologisk mångfald och ett bättre liv för djuren. Att man får ännu mer av sin produktion än att bara producera mat som Marcus pratade om i börjar med att man producerar spannmål och kött, men också biologisk mångfald och kolinlagring och att den stoltheten kan nog locka.

Frida, håller du med om vad Ida säger? Vad vill du tillägga? Ja, det är väl just det där att just nu är efterfrågan lite väl låg trycker man ju på ekologiskt, men den är lägre än vad den har varit och priset skiljer ju inte så mycket just nu från konventionellt. Just nu är det ju lite svårt och övertala folk att ställa om, men jag tänker mig att man hoppas att det vänder snart på efterfrågan. Men vad är det som motiverar dig då? Ja, det är det väl. Just nu är ju inte priset så i alla fall. Men. Det är väl allt annat.

Ja, med lantbruket blir det ju liksom allsidigt. Det är spännande och det händer grejer varje dag.

Som ung har man ju mycket att lära sig, men det är det som är spännande. Och vad motiverar dig Marcus? Varför känner du att du är motiverad att producera ekologiskt?

Ekologisk produktion är att se helheten. Att lyfta sig själv.

Att det jag gör, det kan jag lyfta till större perspektiv.

Det är inte stikka under stol med att det är ibland relativt svårt att producera ekologiska grönsaker eller spannmål. Det krävs en stor fingertoppskänsla för att få en långsiktig ekonomisk och ekologisk hållbar produktion. Och den utmaningen tycker jag är stimulerande samt att få se en god djurvälstånd och sedjurens roll i kretsloppet. Sen är jag väldigt stolt över att om man tittar på vår gård och en motsvarande ekologisk odling så vi har ett cirkulärt kretslopp inom Sverige. Vi är inte alls beroende av importerade insatsmedel utan vi klarar oss ganska bra ändå om någonting skulle hända. Det är en oerhörd trygghet för att

kunna bevisa att vi kan faktiskt producera mat även när det är lite knackigt runt omkring oss. Den frågan tycker jag inte vi ska glömma, för det är mångasom som tycker att vi ska producera hur mycket somhelst. Men det kommer till grundval på att till exempel den biologiska mångfalden kommer minska och importera mycket miljöproblem. Det vill inte jag vara en del av. Nej, jag tänkte faktiskt gå vidare på just det här med hur ekobonden står sig just i kriser. Just nu har lantbrukare överlag sina förutsättningar påverkade av bland annat Rysslands invasion i Ukraina och ger kanske brist på el till exempel samtidigt som inflationen gör att konsumenterna håller lite hårdare i plånboken. Men som du var inne på där Marcus, samtidigt så kan du tänka dig att ekobönder då inte påverkas lika mycket för att man inte är beroende av importerade insatsmedel som bekämpningsmedel eller konstgödsel. Ida Hur väl stämmer det här med din bild? Hur ser marknaden ut för ekologiska produkter när det finns både ekonomiska kriser och krig runt omkring oss? Man behöver skilja på de produktionsmässiga förutsättningarna och mer marknaden. Kollar vi på produktionen så är det så att ekobönderna är i större utsträckning mer självförsörjande och alla ekologiska gårdar så strävar man efter att ha ett slutet kretslopp och att gården ska kunna klara sig själv, inte lika beroende av omvärlden. Det är precis det som ekoreglerna styr mot, så där vet jag ju många som har varit. Man är lättad över att man inte behöver köpa in konstgödsel till exempel när priserna har stigit i höjden och att man klarar sig utan. Så på så sätt så sitter ekobönderna lite, lite tryggare i botten. Men sen så har vi ju samtidigt den marknads-aspekten och den minskade efterfrågan på ekologiskt som har varit nu under året och det tror jag ekobönderna att man känner sig orolig för att just i år så tror jag att man stänger 2022 med hyfsad bra ekonomi och så där, men att man är orolig för dem som kommer framåt. Hur kommer den minskade efterfrågan påverka priserna om några år och kommer det finnas avsättning för ekologiska produkter? Rent biologiskt så funkar det ganska väl att producera om man har haft ganska bra skördar och man får bra kvalitet på det man tar fram. Men frågan är ju hur många som är villiga att betala ett mer pris för ekologiskt och betala mer för allt

det arbete bonden gör. När man har inställningen att maten ska vara så billig som möjligt, vilket vi ser då att många efterfrågar billig mat. Ekomaten kommer aldrig va den billigaste. Det är lite svårt att få det att gå ihop med att göra ett merarbete. Men svårt läge just nu. Med stolthet över att slippa konstgödsel och att veta att man kan producera mat trots att det är oroligheter i omvärlden samtidigt som att man känner oro inför marknadsläget. Och Marcus och Frida, hur har ni påverkats av omvärlden just nu? Nej, vi har inte påverkats. Sen är det såklart att dieseln är dyrt och det drabbar ju alla lantbrukare så det är ju en grej för sig. Och sen är det ju såklart. Också även fast man har solceller och det man kan ha hemma. Men det blir ju ändå inte så mycket sol på vintertiden. Men annars så. Men det blir ju såklart lite högre kostnader på vissa delar om man tänker till lite mer där också. Kanske med körningar lite före vårbruket och så där. Men jag tänkte ändå lite mer på dieselpriset när vi ändå säger så. Man påverkas ju. Mycket av hur de påverkats av världsläget.

Läget är ju alltid nära och ibland väldigt långt borta. Men det är givetvis så att vi har fått ett ökat kostnadsläge för framförallt energi i form av el och diesel och det påverkar ju också alltid så till vida att det är en högre rörlig kostnad som påverkar våra produkter.

Samtidigt så den kortsiktiga lönsamheten går att överbygga. Och som Ida är inne på 2022 blir ett ganska bra år. Men det som ställer till det är ju att som lantbrukare så jobbar vi i långa biologiska system och de investeringar vi gör gör vi för att ha en framtids miljö. Alla veta vad som vi kan förvänta oss så att vi har en avsättning för de produkter vi producerar och så vidare. Det är ju väldigt svårt att ställa om från en produktionsgren till en annan produktionsgren. För att konsumenterna vill ha någonting. Har vi, har vi byggt de stallar vi har byggt och har investerat i, de bevattningsystem som vi har investerat i och så vidare. Så är vi till viss del i de produktionsgrenar och då gäller det att trimma in våra kostnader så att vi sänker de rörliga kostnaderna och kraven för att få en bibehållen marginal. Vi har kommit fram till sista frågan. Jag ska bara påminna om det igen. Vi är alltså det land som har störst andel ekologisk jordbruksmark och högst

andelekologisk konsumtion per capita. Och vi har världsrekord när det gäller att servera ekologisk mat i offentliga kök. Så är bara säga att bra jobbat!

Men vad behöver vi konsumenterna veta för att vi ska köpa mer ekologiskt? Tycker ni att ni alla tre ska få svara på den frågan? Då börjar jag svara. Jag tycker att vi ska försöka i största möjliga mån visa konsumenterna mer informationer på annat sätt om du har möjligheten eller om du väljer att köpa ekologiska produkter så köper du mer änsjälva maten och köper en hållbar produkt. Men du köper också ett mervärde för närområdet och för biologisk mångfald, för landet Sverige och så vidare. Jag tycker att alla borde veta om och borde tänka på att köpa ekologiskt. Lite grann som Marcus säger att det är en investering inför framtiden. Väljer man att lägga sina pengar på eko, då kanske man får lägga några kronor extra. Precis som Marcus sa. Men att man får så himla mycket mer för det och att man är med och stöttar omställningen av lantbruket till en mer hållbar produktion. Om man tänker på det här nu med konstiga släpp, till exempel från Ryssland, att maten, framförallt den konventionella maten har blivit dyrare, bland annat för att konstgödselpriserna har stigit i höjden. Så då är man ju med om man lägger sina pengar på det. Då är man ju med och upprätthåller det systemet med en massa importerat gödsel från Ryssland och in i svensk matproduktion. Men om man istället väljer att lägga sina pengar på den svenska ekologiska maten, de är ju med och betalar för den omställningen till ett mer hållbart lantbruk där vi inte behöver vara lika beroende av omvärlden och kan vara mycket mer självförsörjande. Tack! Och Frida. Ja, jag håller verkligen med om långsiktigheten. Att man gör ett bra val idag som förbättrar för framtiden. Det är ju en.

Det är lite som när man väljer att betala för grön el att man det gör man ju för man tänker på miljön och klimatet. Det är väl det man vill få fram. Någon bra märkning på det så att folk förstår den där extra 50-öringen får du det här.

Det får bli de sista orden för idag. Tack så mycket för att ni var med oss! Ida Lind från Ekologiska Lantbrukarna, Frida Thomsson, lantbrukare på Mickelgårds på Gotland och Marcus Lundmark, ekologisk lantbrukare från Kristianstad. Och så tack alla ni som har lyssnat! Landet är en

poddfrån Landsbygdsnätverket. Producent var Ingrid
Whitelockoch jag heter Sandra Neergaard-Petersen. På
återhörande!